

mai greu la început. Eu îi îndreptam ce era posibil. După două luni învățase Botto atita românește, încît spre mirarea profesorului răspunde din fizică și matematică românește. Dl. director Virgil Onițiu și toți ceilalți profesori cu predarea lor atît de atrăgătoare și clară ne făceau lecțiile atît de interesante, încît ne părea rău că orele trec atît de repede. Mai ales în literatura română avu mare înrîurire dl. Onițiu asupra elevilor de le încălzea inima și le deschidea mintea să înțeleagă frumosul din operele scriitorilor români mai de seamă precum Eminescu, Vlahuță, Alecsandri, Coșbuc și alții“.

La Brașov Jan Botto trăiește într-o atmosferă îmbibată de idei patriotice, plină de năzuinți și speranțe. Ambianța românească din școală și din afara școlii va contribui la formarea idealurilor sale, va influența gîndirea și simțirea sa. Școlile românești din Brașov erau focare de cultură românească¹. În anii cînd a învățat J. Botto, director al liceului era Virgil Onițiu, om de cultură multilaterală, patriot înflăcărat, organizator talentat, autor a mai multor, manuale, articole, studii, povestiri, membru corespondente al Academiei Române.²

Programa analitică pentru clasa a VII-a (anul școlar 1894—1895) prevedea predarea limbilor și literaturilor română (3 ore), germană (2 ore) și maghiară (3 ore). Este interesant conținutul programei de literatură română: „Din poetică: drama, tragedia, comedia și speciile lor. Rhetorica (Teoria discursurilor) — Lectură: Macbeth de Shakespeare, traducere de Carp. Conul Leonida de I. L. Caragiale, 'Românii și poezia lor', de V. Alecsandri, discursul academic al lui I. Poenariu: 'Despre G. Lazăr și școala română. Din poeziile epice și lirice ale lui V. Alecsandri“³. Lecturile particulare recomandate din literatura română mergeau pînă la autorii cei mai noi Vlahuță, Delavrancea, G. Coșbuc, C. Gherea (*Știință și Literatură, Critice*). Ele urmăreau și un scop patriotic: de a întări la elevi conștiința națională (Xenopol, Discursul la aniversarea de la Putna, studii de folclor aparținînd lui Sevastos, ca *Nunta la români* etc.). De remarcat că M. Eminescu lipsește și din programă și din lecturile recomandate⁴. Prin intermediul unor scriitori cunoaște nu numai aspecte ale modului de viață al românilor (G. Coșbuc, *Nunta Zamferei*), ci și istoria lor (V. Alecsandri, *Despot-Vodă* — ambele fiind prevăzute în program ca „lucrări scripturistice“ date elevilor din clasa a VII-a).

În cadrul liceului funcționa „Societatea de lectură Ioan Popasu“ din care făceau parte toți elevii din ultimele două clase ale gimnaziului și școlii comerciale. În anul școlar 1894—1895, Societatea a ținut nouăsprezece ședințe ordinare, cinci extraordinare și una publică, „în care s-au citit mai multe lucrări originale și traduceri; s-au declamat poezii și s-a cultivat de corul și orchestra Societății muzica vocală și instrumentală“⁵. La ședința festivă din 22 ianuarie 1895 a citit Sextil Pușcariu, elev în clasa a VIII-a, „disertațiunea“, „Basmul român“⁶. În amintirile sale, Ilie Hociotă se referă și la societatea

¹ Izvoare: Andrei Birseanu, *Istoria școlilor centrale române gr. or. din Brașov*, Brașov 1902; *Anuarul liceului ortodox român „Andrei Șaguna“ din Brașov*. Anul Jubiliar 1924—1925, al 75-lea an școlar. Publicat de Iosif Blaga, directorul, Brașov 1925; *Conferințele pedagogice ale corpului profesoral de la școlile medii gr. or. române din Brașov*, anul școlar 1894—1895, publicate de Virgil Onițiu, Brașov, 1895; *A XXXII-a programă a gimnaziului mare public român de religiuinea greco-orientală din Brașov, a școlii comerciale și reale și a școlilor centrale primare, anul școlar 1895—1896*, publicate de V. Onițiu, Brașov, 1896.

² Vezi I. Nicoară, *Virgil Onițiu*, „Astra“, nr. 9, 1967, p. 8.

³ *Conferințele pedagogice ale corpului profesoral de la școlile medii gr. or. române din Brașov*, ed. cit., p. 57.

⁴ *Ibidem*, p. 22—23.

⁵ *Ibidem*, p. 93.

⁶ *Ibidem*, p. 96.